

σ. i. 810. (1-39).

VLTIMAS
ORATIONES
NONNVLLORVM
GYMNASII CIVIVM
IN
AVDITORIO MAIORI HABENDAS
AD DIEM X. MARTII dōbCCXLIV.
INDICVNT,
ET AD
EASDEM AVDIENDAS
MAECENATES, PATRONOS,
FAVTORES ATQVE AMICOS
INVITANT
DIRECTOR ET PROFESSORES.

ALTONAE,
EX OEFCINA GYMNASII REGII ACADEMICI OPERIS
BYRMESTERIANIS.

~~XXXIX~~
39

ULTIMAS
ORATIONES
NONNIVILORVM
GYMNASII CIVIVM

ADBITORIO MAIORI HABENDAS
AD BIELE X. MARTII 1800

EASDEM ADHENDAS
MAECENATES, PATRONOS
FAVTORES ATQVE AMICOS
INVITANT
DIRECTOR ET PROFESSORES

IN OBEDIA GYMNASII RECTI ACADEMICI OPERIS
FARMSTEDIANI

1800

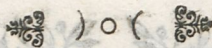

DE
COMETIS MAGNARVM CALAMITATVM
PRAENVNTIIS.

CLEANTHES e porticu philosophus, laboris, frigoris, inopiae famisque patientia praeclarissimus quatuor de causis, referente *Cicerone* (a) in animis hominum informatas Deorum esse notiones dixit. Primam posuit eam, quae orta esset ex praesensione rerum futurarum: Alteram, quam ceperimus ex magnitudine commodorum, quae percipiuntur coeli temperatione, foecunditate terrarum, aliarumque commoditarum complurium copia: Tertiam,

A 2

(a) De Natura Deorum Libr. II, C. 5.

tiam, quae terreret animos fulminibus, tempestatibus, nim-
bis, niuibus, grandinibus, uastitate, pestilentia, terrae mo-
tibus, et saepe fremitibus, lapideisque imbris, et guttis
imbrum cruentis; tum lapidibus, aut repentinis terrarum
hiatibus; tum praeter naturam hominum pecudumque por-
tentis; tum facibus uifis coelestibus; tum stellis iis, quas
Graeci *COMETAS*, nostri crinitas uocant, *QVAE NUPER BEL-
LO OCTAVIANO MAGNARVM FVERVNT CALAMITATVM
PRAEUVNTIAE*: (b) Quartamcausam esse, eamque maxi-
mam aequabilitatem motus, conuersionem coeli, solis, lu-
nae, siderumque omnium distinctionem, uarietatem, pul-
critudinem, ordinem; quarum rerum adspectus ipse satis in-
dicaret, non esse fortuita.

Nihil sane tam leue, tamque exiguum est, quod non
summi conditoris sui potentiam, sapientiam, bonitatem de-
claret. Non tenuis inuenitur cespes, qui non significat esse
Deum. Quo ampliora autem, et sublimis constituta sunt
illa coeli corpora; eo magis hominum animos commouere,
et ad quandam, quasi diuinitatis sensum rapere solent. Un-
de a diuino *Psalte* (c) dicitur: *Coelos Dei gloriam enarrare*;
et a *PLATONE*

ἀναγκάζειν ψυχὴν εἰς τὸ ἀνω ὄρα.

Ornatissimum et uarium coeli opificium non modo summa,
et honestissima animum demulcet uoluptate; sed diuinae
maiestatis admiratione etiam perfundit. Sordere incipiunt
pia rerum coelestium consideratione occupatis terrena, nempe
parua prae magnis, humilia prae sublimibus, caduca prae
per-

(b) Tacitus Annal. Libr. 14. cap. 22. *Sidus cometes effulsit de quo uulgi opi-
nio est, tanquam mutationem regis portendat.* Suetonius in Vita Neronis,
cap. 36. *Stella crinita, quae summis potestatibus exitium portendere uul-
go putatur, per continuas noctes oriri coeperat.* Dissertationes et Iudi-
cia doctorum hominum de significato cometarum congestit IOH. ANDR.
BOSIVS. Videatur quoque *Stanislaus Lubienensis* in Theatro cometico.

(c) Psalm. 18. 2.

(c) De Naturis Doctorum Libr. II. C. 2.

perpetuis. Modeste sentire nos docet immensa coelorum
amplitudo de opibus et potentia mortalium; nihil enim in
rebus humanis esse constans, firmum, pulcrum praeter uir-
tutem, et maximarum rerum cognitionem intelligitur. Qua-
re non uere minus, quam scite canit *OVIDIVS* in primo
Faistorum:

Felices animae, quibus haec cognoscere primis,

Inque domos superas scandere cura fuit.

Credibile est, illos pariter uitiiisque iocisque

Altius humanis exseruisse caput.

Non Venus, et uinum sublimia pectora fregit,

Officiumque fori; militiaeque labor,

Nec leuis ambitio, persufasque gloria suco,

Magnarumque fames sollicitauit opum.

Admouere oculis distantia sidera nostris,

Aetheraeque ingenio supposuere suo.

Sic petitur coelum.

Praeclara fideralis scientiae nobilitas omni fere tempore
uel reges et summos principes allexit, ut nullum facile aliud
studium magis excoluerint. De *SALOMONE* regum sapientis-
simo liber sapientiae haec habet: (e) *Ipse mihi dedit cognitio-
nem certam, ut cognoscam principium, finem, mediumque temporum;
solstitiorum mutationes, et uarietates tempestatum, anni circuitus, et
stellarum situs.* *IVLIVS CAESAR*, qui temporum rationes a sa-
cerdotibus misere conturbatas ad coeli formam reuocauit, a-
pud *Lucanum* (f) ait.

Media inter proelia semper

Stellarum coelique plagis, superisque uacauit.

Nec meus Eudoxi uincetur fastibus annus.

A 3

(d) Libr. VII. de Republ.

(e) Cap. VII. 13.

(f) Libr. X.

De ALPHONSO rege Castiliae, WILHELMO Hassice Landgrauio, et aliis in praesenti dicere nil attinet, quippe quorum laudes et insignia, quae in astrorum cognitione posuerunt studia, nulla unquam obliterabit obliuio.

Verum enim uero illaudatus et ignobilis mos est, quo homines in considerandis rebus coelestibus uulgo utuntur, cum noua magis, quam antiqua, parua quam ingentia, transeuntia, quam affidua mirantur. Fulgidissimum solis corpus, quo fouemur, splendor lunae orbis, qui nocturnas dispellit tenebras, uix adspectu, et contemplatione digna habentur. Ex oriente autem nouo fidere, quod raram prae se fert speciem, compita concurrantur, oculi ad coelum conuertuntur, mens stupet, sermones de nouo coeli monstro feruntur, et nemo non sciscitandi audiendique rationem eius cupiditate flagrat. Nonnullos pauor angit, maximarum enim calamitatum nuntium diuinitus missum adesse putant. Antiqua nempe animis infidet opinio:

Nunquam terris spectatum impune Cometen.

Ita quidem quotidiana uilescunt; Rara mouent sensus: Proxima negliguntur; Remotiora curantur. Vere de his dixeris:

Alcor uiderunt; sed plenam lunam non uiderunt.

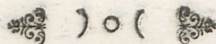
Quid uero mira crinitae stellae forma, quam uel doctissimi sibi tandem aliquando offerri propius inspiciendam, hoc seculo saepius optarunt, intuitu indigna, et quotidie sub adspectum uenientibus postponenda est? Non temporalem rarae stellae admirationem, sed perpetuum amplissimorum coeli corporum contemptum uituperamus. *Causarum enim ignoratio* inquit CICERO (g), *in re noua mirationem facit.* Quo rarius cometes flamma in coelo coruscat; eo curiosius intuenda est.

Quid

(g) Diuinat. Libr. 2. cap. 22.

Quid enim ad horum corporum naturam, motus, mutationesque demonstrandas aptius, quam considerata ad haec attentio, pristinorum cum praesentibus comparatio, et de futuris sapiens coniectura?

Merito maiorum nostrorum tempora dolemus, quos flammans stella partim tanto formidinis stupore perfundebat, ut naturalem eius ortum, formam, et cursum uix obseruare possent, nonnisi de diro mortalibus omine, et inauspicatissimis malorum uaticiniis cogitantes. Tum colorem, tum magnitudinem, tum motum ipsamque sideris quietam stationem ad suas belle instruendas praedictiones in consilium adhibebant. Iam pallidum, iam nigrum, iam rutilum igneumque astrum ipsis uidebatur, unde mortem, pestem, ferrum, flammamque portendi clamitabant. Quo maior stellae figura, eo grauiiores fore calamitates, totidemque annos perduraturas, quot dies horridum coeli conspiciebatur prodigium, sibi persuadebant. Astra, quae transibat stella crinita, ad regiones, regna, urbes, quibus monstrantur pericula; immotum denique eius positum ad discordias, motum, et seditiones, nescio qua accommodazione, referebant. At enim uero lubrico haec superstrui fundamento, quis non uidet? Colorem enim cometarum quod attinet, hic quidem ut in aliis, sic in his praesertim fidereis luminibus diuersus esse solet; hanc autem uariationem ab ipsa aeris terram nostram ambientis constitutione plerumque proficisci, neque ullam inde ad malorum genera argumentandi firmam repeti posse rationem, omnes, quotquot rerum naturalium haud imperiti sunt, norunt. De magnitudine deinde cometici corporis magis ambigua res est. Nunquam enim ueram eius conspiciere nobis datur figuram, accedendo crescere, recedendo decrefcere uidetur, donec lento regressu oculis omnino subducitur. At quando? quo die? Sub iudice semper lis est. Acutiore enim uisu instructis adhuc obuersatur cometes, cum hebetiores oculi euauuisse eum contendunt. Exercitatis in siderum obseruatione per telescopia

lescopia inuenitur, si nudis oculis frustra quaeritur; et attentis praeterea ad coeli mutationes plerumque prius in oculos incurrit, quam aliis. Quis in tanta sententiarum discordia diem ortus, et occultationis sine omni exceptione et controuerfia determinare, uel indubios temporis limites, intra quos malorum duratio continetur, describere potest? Quum demumque regno uastitatem, urbi excidium, homini mortem minitatur lugubris stella; cur mouetur? et iam supra terram ascendit, iam infra eandem recedit? Quare non regioni, moenibus, capiti infixi haeret, quemadmodum *Iosephus* de quodam coeli prodigio Hierosolymae excidio suo uicinae imposito perhibet? Nulla eum pestis tam facua, nullum bellum tam atrox, et nulla calamitas tam grauis unquam exstitit, ut omnium terrarum fines caede, aut incendiis deuastati fuerint. Sunt ipsa mala mixta bonis. Vnius mors, alterius uita. Regna uastantur, ut alia amplificentur. Triste semper bellum uictis; at laetissimum uictoribus praeda onustus. Saepe hinc admiratio subit animum, cur cometas lugubres malorum nuntios tantum; neque laetos simul bonorum praecones cum *CHAREMONE* philosopho (h) esse uoluerint cometomantias auctores. Fumosum forte corpus, et pallidum nonnisi tristitia offert spectacula. Verum adeo mens scelerum conscia mala extimescit magis, quam bona sperat. Primum fere in orbe fecit prodigium timor. Si dicendum, quod res est, cometarum in coelo micantem flammam non rarius faustam quam tristem rerum terrestrium excepisse faciem, historia docet. (i)

Putidam

(h) De quo *Origines* Libr. I. contra *Celsum* commemorat, adfirmasse ipsum, cometas felicitatis fortunaeque esse praecursores. Cui sententiae subscribit *VINC. GVINISIVS* Iesuita in *Orat. De Cometae felicitate*, nec non *IOH. GEORG. GRAEVIUS* in *Orat. De Cometis contra uulgi opinionem*, eos esse malorum nuntios. Conf. *Gottfr. Wendelini* *Teratologia cometica*.

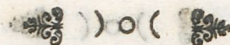
(i) Pluribus et clarissimis hoc exemplis commonstrauit *PETRVS BAYLIUS*

Putidam et omni fundamento destitutam eam, qua maiores partim usi sunt, e cometis hariolandi rationem esse vidimus. Superesset, ut de horum corporum natura, vi et efficacia, si qua ipsis inest, terrae tenebras, annonam, pestem, concussiones, vastationem, inundationem, et nescio, quae alia mala, inferendi loquamur. (k) Verum ne huius, qualiscunque est, descriptionis limites transgredi, et de tristibus magis fatis verba facere, quam gratulari videamur exoptatisimis adolescentibus, qui inter vos huc usque litterarum studia non sine laude coluerunt, nunc autem musas ualere iubent nostras; haec quidem in praesenti omittere, et ad alium, si quis dabitur aptior, locum referuare constituimus. Accipite igitur quoquoque rei litterariae fauetis *PATRONI* et *AMICI* nomina eorum, qui diuersis temporibus in Regio Gymnasio ultimas recitabunt orationes. Ac proximo quidem

in *Pensees sur la Comete*. Lubienitius in *Theatro comerico* Vol. I. p. 55. duos notatu dignissimos; sed ELIAS maior seculi decimi sexti scriptor germanicus in Libello de Cometis plures affert cometas, qui felicissima tempora antecesserunt.

(k) Grauiissima sunt uerba MORHOFII: Astrologi suum, iniquentis, antiquum obtinent, et in omnibus arcana quaedam uenantur. Mutationes quasdam naturales per cometas contingere non est omnino improbabile. Non enim sine magna impressione esse potest, si tam uastum corpus extra suos uortices feratur. Polyhist. Tom. II. Libr. II. P. II. Cap. XII.

DIE X. MARTII.

FRIDERICVS IACOBVS OEDING.

Blanckenburgensis.

Qui per plures annos tum in Paedagogio tum in Gymnasio suam in litterarum cultura diligentiam ingeniumque comprobavit. In sacra praesertim doctrina plurimum profecit, ut cum fructu a nobis discedat de *Curiositate in Theologiae studio nimia ac temeraria* dicturus.

WILHELMVS CAROLVS CHRISTIANI.

Rendsburgensis.

Per biennium, quo nostris interfuit, morum tranquillitate, industriaeque constantia doctorum suorum uotis exacte satisfacit; profectibus tum in linguis, tum in scientiis commilitones partim uicit, maximamque sui omnibus commendationem fecit, dignus, cuius inopiae lautiori stipendio subueniatur. Oratione graeca, quam primi in Paedagogio ordinis ciuis publice recitauit, ingenii uires demonstrauit. Discedens beneficentiam praesertim Viri summe Reuerendi IOANNIS BOLTENII Regii Confiliarii, Praepositi, et Scholarchae spectatissimi, cuius indultu liberalem conuictum regia munificencia industriis, et probis litterarum in hoc Gymnasio cultioribus clementissime concessum habuit, praedicabit oratione de *libertate hominum*.

NICO-

) o (

XI

NICOLAUS FRIDERICVS IEBENS.

Meldorpio Dithmarfus.

Viri, dum in uiuis esset, generosi IOANNIS IEBENS, Potentissimo Regi Daniae a Consiliis Camerae filius. Morum alacritate ingenioque haud infelici praeditus iuuenis; qui si iam firmum ac constans uitae propositum secutus fuerit, spei suorum nostraeque respondebit. In praesenti *histroriam uani timoris remedium esse* oratione Germanica demonstrabit, atque ita officio grati animi abiturus defungetur.

PETRVS GORRISEN.

Sonderburgensis.

In Paedagogio pariter, atque in Gymnasio per biennium suam exercuit diligentiam. Publice dicentibus semel interfuit. Ea, quae ad sanctae doctrinae cognitionem comparandam faciunt pro ingenii, et ualitudinis ratione curae habuit. Gratum doctoribus profitebitur animum, et huic bonarum artium emporio ualedicet de *Eruditis operariis dicturus*, et simul nomine omnium gratias aget.

IOANNES KANVTZ.

Apenradensis.

Viri consultissimi FRIDERICI KANVTZ, qui ciuitati Apenradensi a secretis est, filius. Ordine postremus quidem; at ingenii uigore, dexteritate, et bonarum litterarum scientia

commilitonibus, si non antefendus, horum certe nemini secundus. Maximam de se spem concitavit, neque dubitamus, fore, ut eam non sit expleturus tantum, sed quoque superaturus. Luculentissima enim ingenii et probitatis specimina edidit, quibus adiunget ultimum de proverbio, quo *ICti non probi dicuntur Christiani*, disferens.

Interfecto autem aliquo temporis intervallo ualedicendi causa cathedram conscendent, et quidem

SAMVEL VALENTINVS POSSELT.

Apenradensis.

Maxime Reuerendi M. CHRISTIANI POSSELTII Pastoris optime meriti dignissimus filius, litteras apud nos tanta percoluit animi contentione, ut patria optima quaeque sibi de eo polliceri posset. Morum honestatem cum discendi cupiditate coniunxit. Ingenii periculum fecit publica, quam defendit, disertatione; ultima autem inter nos defungetur opera oratione *de Tribus in mundo malis*.

NICOLAVS MARTENS.

Hadelensis.

Semestri in Paedagogio laudabiliter peracto, duorum anno-

no-

norum, et quod excurrit, cuius Gymnafii fuit non otio et defidiae deditus, fed improba diligentia, ne qua in re fibi deeffet ipfe, providens. Hinc linguarum studia cum iis, quae ad ueram fapientiam pertinent fcientiis utiliffime coniunxit, omniumque fibi fauorem conciliauit. Valere Gymnafium iubebit de *Summo bono* uerba faciendo.

SIMON SIMONSEN.

Gielfftadio Haderslebiensis.

Annus integrum ac dimidium inter nos egit, atque eam uitae rationem fecutus eft, quae merito aliis in exemplum proponi queat. Nam modestia et concinnitate morum, industria, obfequio legibus praefcito, et ingenio amore obseruantiaque erga nos amabilem fe omnibus reddidit, neque unquam cum quoquam in gratiam redire neceffe ei fuit. Post uarias in difputando priuatas exercitationes poffremum orabit de *Coniunctione Philofophiae moralis cum Iurisprudencia.*

Prio-

Priores domesticis rationibus auocati, sarcinas iam colligunt, abitumque accelerare coguntur. Ad diem igitur decimum mensis Martii non sine uotiuus acclamationibus ultimum nobis dicent uale. Posteriores autem excepto postrema aliorum commilitonum laudabili exemplo commoti iter abiturumque differunt ad aestatem usque, ut solennitatibus, quibus hoc uirtutis scientiarumque domicilium Clementissimi optimique Regis munificentia dedicabitur, interesse possint. Faxit DEus, ut fausto fidere tum illi, tum hi abeant, suasque res nunquam non optime gerant. Vos uero *PATRONI* et *AMICI* honorum uirtutumque titulis condecorandi, fauete adolescentibus in spem patriae excrefcensibus, eosque loquuturos beneuole audire ne dedignamini.

01 A 6519

ULB Halle
002 928 736

3

Slk. 7 = Zschr.

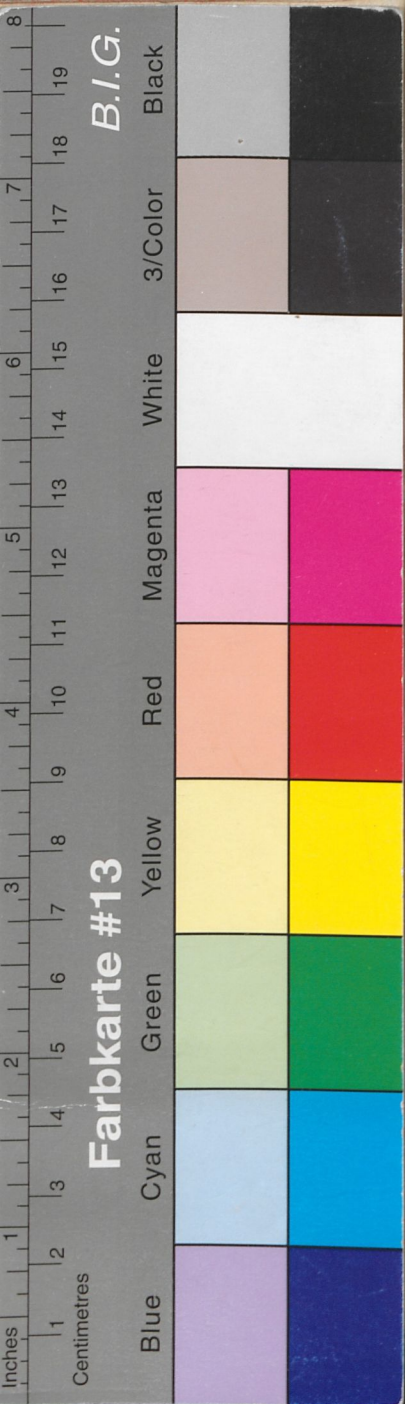
Sb.

Recht. J

K

VLTIMAS
ORATIONES

NONNVLLORVM
GYMNASII CIVIVM

IN
AVDITORIO MAIORI HABENDAS
AD DIEM X. MARTII ~~16~~CCXLIV.

INDICVNT,

ET AD

EASDEM AVDIENDAS
MAECENATES, PATRONOS,
FAVTORES ATQVE AMICOS

INVITANT

DIRECTOR ET PROFESSORES.

ALTONAE,
EX OEFICINA GYMNASII REGII ACADEMICI OPERIS
BVRMESTERIANIS.

~~XXXIX~~
39

